

v goriških mestih in trgih za državnega poslanca volijo Bujattija. Dne 10. nov. je pa iredentovec Marani bil izvoljen. — Tržaski Slovenci se na občinske volitve prav pridno pripravljajo. Da bi imeli mnogo sreče!

Hrvaško. Osrednji odbor pravaške stranke je dne 5. nov. imel zborovanje na Reki. Udeležili so se ga tudi totranski poslanci Biankini, Spinčić in Laginja. — Sabor ali hrvaški deželni zbor se skliče na dan 19. novembra.

Ogersko. Več škofijskih stolic je že dolgo časa izpraznjenih. Ker je naučni minister Vlasič bil nedavno pri papeževem nunciju Talianiju na Dunaju, bodo bržčas te stolice zdaj kmalu nameščene. — Milenijska razstava ima dobička kacic 50 tisoč gl. Pa kako? Posamezni podjetniki imajo škode na tisoče, celo na 100 tisoče. — Mladi Košut in Ugron sta se dvobojevala, ker sta se pri zadnjih volitvah z nasprotniki hudo sprla; Košut je bil samo malo opraskan.

Vnanje države.

Rim. V štirinajstih dneh bode konsistorij ali zbor kardinalov. Tokrat bodeta bojda samo dva rimska prelata postala kardinala. — Oni dan je sv. očetu poročal msgr. Makario o svojem potovanju k Meneliku, kralju abesinskemu.

Italijansko. Po srednjem in gorenjem Laškem so zadnji čas povodnji napravile veliko škode. Tudi več ljudij je utonilo. — Vlada je palermški mestni zastop razpustila, ker so mestni očetje krivi, da je blagajnik izneveril nad jeden milijon lir.

Francosko. Pred tednom je bil v poslanski zbornici razgovor o turskem vprašanju. Zunanji minister je izjavil, da se evropske velevlasti posvetujejo, kako naj Francija ostane zaščitnica vere, se evropski mir ohrani in se Turčiji ne pripeti nič žalega.

Nemško. V torek se je otvoril državni zbor. — Cesar Viljem je zelo nevoljen na starega blebetača Bismarcka. Pisal mu je privatno pismo, v katerem mu grozi z najbrezobzirnejšim sodnim postopanjem, ako ne prestane s svojim razkrivanjem diplomatskih skrivnostij.

Rusko. V poljskem kraljestvu, posebno v Varšavi je vedno več antisemitov ali židovskih nasprotnikov. Ondi pa židje ljudi tudi derejo, da nikjer tako. — Vlada izdeluje preosnovno uradniških služb; dobro, kajti uradniki imajo zdaj preveč pravic in močij.

Bolgarsko. Vseh armenskih beguncev je zdaj v tej deželi 11 tisoč 500. Največ jih je po mestih ob Črnem morju. Ministerstvo jim bojda hoče dati zemljišča v Dobruči, da se ondi naselijo.

Turško. Ruski poslanik v Carigradu, Nelidov, je oni dan bil pri sultanu, potem pa se takoj napotil v Petrograd. Nekaj se gotovo plete. — V Evreku pri Cesareji so nastali hudi nemiri. Turčini so pobili nad sto krščanskih Armencev in več hiš oropali. Vojaki pa k takim neredom mirno gledajo, razkačeni na sultana, ker ne dobijo ne plače, ne potrebne obleke. Sultan pa orožje nakupuje.

Špansko. Na Filipinskih otokih španski vojaki grozno ravnaajo ne samo s puntarji, ampak sploh z domačini. Vsled tega še pač ne bode kmalu konec tamošnje ustaje, dasi iz Manile poročajo, da je 400 Špancev pri Montalvanu premagalo 4000 ustašev.

Amerika. Prihodnja štiri leta bode predsednik severno-ameriških Zedinjenih držav Mak Kinley, republikanec in pristaš one mogočne stranke, ki je toli zavzeta za zlato veljavo. Podpredsednikom pa je izvoljen Garret Hobart. Prijatelji delavskega krščanskega ljudstva s temi volitvami niso zadovoljni.

Za poduk in kratek čas.

Madjari in njih navali na slov. Štajar.

(Zgodovinski spominiki; piše M. Slekovec.)

(Dalje.)

Ko se je l. 1688. udala Tököly-jeva trdnjava Munkacz, prišel je Rakoczy s svojo materjo, Heleno Zrinjsko, na Dunaj. Od tam ga je mati poslala na Češko, kjer je pet let šolo marljivo obiskoval. Potem je prevzel oskrbovanje svojih velikih posestev na Ogerskem ter se je l. 1696. oženil s hčerko hessenskega kneza Karola. Bival je deloma na Dunaju, deloma na svojih grajščinah na Ogerskem. Prvikrat se mu je približal skušnjavec v osebi francoskega poslanca Villar-sa ter ga je nagovarjal, naj se spunta zoper cesarja, saj mu bode francoski kralj pomagal. Rakoczy je bil zelo častilakomen in bi rad postal knez erdeljski. Udal se je torej in začel se s Francozi pogajati. Toda neki oficir je vse ovadil in meseca maja l. 1701. je bil Rakoczy na svoji grajščini nadomoma ujet in v Novomesto v ravno tisto ječo pripeljan, v kateri je pred 30 leti moral njegov dedek, grof Zrinjski, zaradi veleizdaje smrt storiti. Njegov svetovalec, — duša celi zaroti —, nek Berezenyi, je srečno utekel na Poljsko. Šest mesecev je Rakoczy v ječi premišljeval spremenljivost posvetne časti ter bi bil prišel gotovo ob svojo glavo, ko bi ne bil po prizadevanju svoje soproge, ki je straže podkupila, srečno iz ječe utekel. Preoblečen v prosto vojaško oblačilo šel je po noči iz mesta; pri mestnih vratih ga je čakal konj, ki ga je zanesel do Donave, tam pa brodnar, ki ga je zapeljal čez reko. Srečno je prišel na Poljsko, kjer mu je francoski poslanec priskrbel varno zavetje, med tem, ko so ga doma zavoljo veleizdaje k smrti obsodili in njegova posestva pograbili.

Z majhnim krdelom konjnikov se je prikazal l. 1703. Rakoczy na ogerski meji, in mahoma je po vsej deželi švignil plamen silne ustaje. Cele trope nezadovoljnežev so od vseh strani vrele k njemu, truma, pomešana s Turki, je od dneva do dneva naraščala in narastla do velikanske armade. Ž njo je Rakoczy-ju bila lahka, cesarsko armado premagati in več trdnjavic užugati. In komaj se je bilo to zgodilo, razlile so se mnogobrojne trume, jednako mogočni reki, kedar se ji struga stesni, na vse strani, in pridivjale zopet na Štajarsko. Tudi slovenski kraji med Muro in Dravo so morali vnovič čutiti besnost krščenih in nekrščenih Turkov, divjih Krucev. Blizu 30.000 ogerskih puntarjev in plenaželnih turških tolovajev je ropalo in požigalo pri Fürstenfeldu, Borovju, Fridbergu in v Dekanovech, da, ena truma teh divjakov je pod Karolyi-jem prirazbijala celo do Dunaja. Posrečilo se je sicer maršalu Sigbertu grofu Heisterju, premagati dvakrat Forgach-a, enega vodjo puntarskih čet, ali grof ni teh zmag dalje porabil in tako sta ostali brez nasledkov. Razkrojene trume so se kmalu zopet zbrale ter so še drznejše ropale.

Dne 12. januarija 1704 so Kruci, prebrodivši Muro, planili v Medjimurje, kjer so se v Čakovcu utaborili in od onod na dve strani ropat hodili. Jedna četa je plenila ob Muri in je prirazbijala v Ljutomer, druga je za Dravo prihrula v Središče.

Prvi so se, povodnji enako, razširili čez rodovitno Murško polje ter so ustanovili na Moti, pri Braneku in v Razkrižju manjše tabore, v katere so spravljali naropane reči.

Trg Ljutomer so napadli prvokrat dne 8. februarija t. l., a z združeno močjo so tržani roparsko druhal kmalu odpodili. Drugi dan pa, — bila je ravno nedelja, vrnili so se divjaki, zaran ob osmih v večjem številu

ter so z groznim kričem planili v trg¹⁾. Tržani so se sicer postavili v bran, a vdeč, da so preslabi, so odbežali na Kamensčak in druge bližnje hribe ter so se tam poskrili. In joj trgu! Divja tolpa je uganjala v njem nezaslišane reči. Oropala je vse hiše in nje navadno tudi še užgala. Vdrši v župnijsko cerkev sv. Ivana Krst. so Kruci pobrali vse dragocenosti, potem pa so planili, kakor bi bili od hudiča obsedeni, nad oltarje in svete podobe. Neka madjarska spaka je, zagledavši na stranskem oltarju lepo štatvo Matere božje, kot besna skočila na oltar in štatvi odsekala glavo.²⁾ Le do Najsvetejšega so imeli še neko spoštovanje, kajti kaplan Matej Kos je moral pouziti vse hostije, katere so divjaki bili iz ciborija na oltar razsipali. To je z ormoškimi frančiškanom tudi rad storil, da se le presv. rešnjemu Telesu ni godila še večja nečast. Kar v cerkvi ni imelo za roparje posebne vrednosti, to so razdjali, na kup znosili in sežgali; v oropano in izpraznjeno cerkev pa so postavili svoje konje.³⁾ Kolika oskrumba brez ozira na neizmerno škodo!

(Dalje prih.)

Smešnica. Korporal vpraša vojaškega novince: »Zakaj imajo vojaki svetle gumbe?« -- Novinec odgovori: »Zato, da se kaznujejo, ako gumb lepo ne osnažijo!«

Razne stvari.

Domače. (Mil. knezoško) so se v torek popoldne odpeljali na Dunaj, da se ondi udeležijo konferencije ali posvetovanja avstrijskih škofov.

(Sv. misijon.) V Kapeli blizu Radgone se obhaja sv. misijon od dne 14.—22. novembra pod vodstvom č. gg. lazaristov od Sv. Jožefa pri Celju.

(Zahvala.) Vsem čast. gospodom duhovnikom naše škofije in blagim domoljubom na Spodnjem Štajarskem se zavod šolskih sester v Mariboru s tem najspodobnejše zahvaljuje, da so sestre tudi letos pri nabiranju milodarov podpirali. Hog plati!

(Iz državnega zbora.) G. poslanec Fr. Robič je v proračunskem odseku zahteval, naj se na Štajarskem imenuje drugi deželni šolski nadzornik rajši za ljudske šole, kakor pa za srednje. V Mariboru se naj postavi posebno poslopje za učiteljsiše. Konečno je rekel, da so zadnja imenovanja na Koroškem gledé ljudskega šolstva v Slovencih obudila veliko nezadovoljnost.

(Zoper novo celjsko gimnazijo) je v proračunskem odseku govoril liberallec dr. Fux. Trdil je, da ima ta zavod namen posloveniti Celje, da se je število učencev od 79 znižalo na 48 in da sploh ni dobili slovenskega profesorja; zato se naj znesek za to gimnazijo črta iz proračuna. Naučni minister Gautsch je odgovoril, da to ne gre, kajti krivično bi bilo, ako bi se mahoma odvzel poduk 103 učencem, ki hodijo v to solo. In tega mnenja je bilo 16 udov proti 8.

(Iz Brežic.) G. voditelj Tax je torej postal naš okrajni glavar. Kar nas je odločnih Slovencev, se tega preveč ne veselimo, naj še o tem toliko poročajo nemški liberalni listi.

(Nepoznano utopljenko) so našli v Muri blizu Melinc niže Ljutomera. Stara je kacih 40 let in boljsega stanu, ker je bila lepo oblečena in imela na rokah dva zlata prstana.

(Umrl) je v Mariboru meščanski učitelj g. Karol Sket, jako blag mož. Da bi pa pokojni bil tako velik Nemeč, kakor to trdi »Marburgerca« in nemški učitelji,

ki so mu poklonili venec s frankfurtskimi trakovi, to pa je smešno. Saj se oče pokojnikov ni narodil kje v tevtoburških goščavah, ampak v lepi smarijski župniji.

(Blagoslovljenje šole.) V nedeljo, dne 8. nov. se je na Sladki gori blagosloвила iz jednorazrednice v trirazrednico razširjena šola. Slovesnosti se je udeležila šolska mladina in mnogo ljudstva. Pred cerkvenim opravilom je č. g. župnik Irgl v lepem govoru kazal, kako ima dobro urejena šola nalogo, da spravi otroka s pomočjo starišev v pravo razmerje do Boga, do samega sebe in do bližnjega.

(Zoper prepoved.) V Lukavcih na Murskem polju so žandarji pri posestniku Marku Žiteku zasačili dva vola, katera je ta zoper prepoved prignal z Ogerskega. Okr. glavarstvo je vola takoj sekvestriralo, in se bodeta na javni dražbi prodala.

(Konkurs) je napravil g. Rudolf Grosser, trgovec v Podčetrtku. Oskrbnik njegovega premoženja je postal g. dr. Franc Rausch, odvetnik v Kozjem, konkursni komisar pa okrajni sodnik dr. K. Gelingsheim.

(Nesreča.) V Trbovljah je dne 7. nov. v premogokopu ponesrečil 60-letni dninar Blaž Steiner, doma iz Velike Pirešice. Padel mu je velik kamen na glavo in ga pri priči ubil.

(Cerkvena vest.) Pokopališče v Solčavi bodo razširili. — Nov oltar za podružnico v Šaleku pri Velenju izdeluje g. kipar J. Cesar v Mozirju.

(Vodovod) dobé vse stranke, stanujoče v graščini v Gornjem gradu. Nekdo je obljubil napraviti tržanom tudi električno razsvetlavo. Morebiti bi dobro služila tem, ki nemški brenčeč, košato jadrajo proti domu; češ »mir samer jo lutriš ercogen«.

(Izvolitev) novega občinskega tajnika se je v ponedeljek v Mozirju vršila, ker se je dosedanji g. J. Pirš vsled slabotnega zdravja odpovedal. Upamo, da bode tudi naslednik g. Pirša tako vesten in strankam postrežljiv.

(Domoljubni dar.) Krasno in dragoceno zbirko hroščev dobi slov. celjska gimnazija od g. Marka Lipolda, veleposestnika in dobro znanega naravoslovca iz Mozirja.

(Srečno pot) želimo g. Viktorju Riharju, uradniku južne železnice, ki je iz Maribora premeščen na Dunaj. Ta mož je namreč strasten »Südmarkovec«, dasi je rojen Slovenec in nečak slavnega slov. skladatelja Gregorja Riharja.

(Vročekrven nemški profesor.) Po Mariboru in tudi med mnogimi južnoštajarskimi domoljubi se z veliko ogorčenostjo pripoveduje, da je g. Jurij Pölzl, učitelj na mariborski gimnaziji, pred kratkim nekega slovenskega dijaka za uho udaril, ker je ta, bržčas neprevidno, stopil na nemški »frankfurtski« trak.

(Vojaško veselico) priredijo v nedeljo, dne 22. nov. pri Sv. Andražu v Slov. gor. možje, ki so služili kedaj pri vojaki. Na predvečer bode bakljada z godbo, v nedeljo jutro pa budnica. Udeleženci gredo skupno k pozni božji službi. Po sv. maši sledi prosta zabava v Toševi gostilnici.

(Duhovniške spremembe.) Č. g. Anton Rausl, kaplan v Starem trgu, je prišel za kaplana-provizorja v Pameče, č. g. kaplan Matija Stoklas ml. iz Šmartna pri Slov. Gradu v Ribnico na Pohorju in č. g. kaplan Maksimilijan Ocvirk od Sv. Štefana na Muto. — Č. g. Jož. Horvat, župnik na Bizeljskem, je stopil v stalni pokoj.

Društvene. (Dijaški kuhinji) v Mariboru so darovali gosp. Karol Lubec, višji finančni svetovalec v Gradu, 4 gld.; č. g. Janez Toman, kaplan v Slivnici, 3 gld. in č. g. H. Hrašovec, kaplan pri Sv. Martinu na Pohorju, 1 gld. Bog plati! — Slovenci in Slovenke, ne zabite mariborske dijaške kuhinje!

¹⁾ Varaški zapisniki v deželnem arhivu v. Gradu.

²⁾ C. Schmutz, Hist.-Top. Lexicon, III., 249.

³⁾ Diarium Gašparja Adlešiča v dež. arhivu v Gradu.